ವಸಾಹತು ಕಾಲದ ಕನ್ನಡ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ದಲಿತ ಮತ್ತು ಬಂಡಾಯದ ಧ್ವನಿಗಳು

ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಡಿ. ಜಾಬಾ
ಸಹಾಯಕ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು, ಕನ್ನಡ ವಿಭಾಗ, ಶ್ರೀ ರಾಜೀವ ಗಾಂಧಿ ಪ್ರಥಮ ದರ್ಜೆ ಕಾಲೇಜು, ಬಸವಕಲ್ಯಾಣ, ಜಿ: ಬೀದರ.

DOI: https://doi.org/10.5281/zenodo.17959964

ABSTRACT:

ವಸಾಹತು ಕಾಲವು ಭಾರತೀಯ ಸಮಾಜ ಮತ್ತು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವದ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ತಂದಿತು. ಈ ಯುಗದಲ್ಲಿ, ಬ್ರಿಟಿಷರ ಶೋಷಣೆ ಮತ್ತು ಭಾರತೀಯ ಜಾತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಅನ್ಯಾಯದ ವಿರುದ್ಧ ದಲಿತ ಮತ್ತು ಬಂಡಾಯದ ಧ್ವನಿಗಳು ಪ್ರಬಲವಾಗಿ ಮೊಳಗಿದವು. ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಶಿಕ್ಷಣ, ಮುದ್ರಣಾಲಯಗಳು ಹಾಗೂ ಸುಧಾರಣಾ ಚಳವಳಿಗಳ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ, ಕಾವ್ಯ, ನಾಟಕ ಮತ್ತು ಪ್ರೋಸ್ ಕೃತಿಗಳು ದಲಿತ ಸಮುದಾಯದ ನೋವು, ಶೋಷಣೆ, ಮತ್ತು ಸಮಾನತೆ ಹಾಗೂ ಸ್ವಾಭಿಮಾನದ ಹಕ್ಕುಗಳ ಹೋರಾಟವನ್ನು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸಿದವು. ಬಸವಣ್ಣನ ವಚನಗಳು ಮತ್ತು ಡಾ. ಬಿ. ಆರ್. ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಅವರ ಚಿಂತನೆಗಳು ಈ ಧ್ವನಿಗಳಿಗೆ ಮೂಲ ಪ್ರೇರಣೆಯಾದವು. ಈ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಕೇವಲ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕವಾಗಿ ಉಳಿಯದೆ, ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಜಾತಿ ಆಧಾರಿತ ಅಸಮಾನತೆ ಮತ್ತು ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆಯ ವಿರುದ್ಧ ಜಾಗೃತಿ ಮೂಡಿಸಿ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಪರಿವರ್ತನೆಗೆ ಬಲವಾದ ಅಸ್ತ್ರಗಳಾದವು.

KEYWORDS:

ವಸಾಹತು ಕಾಲ, ದಲಿತ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಬಂಡಾಯ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಪರಿವರ್ತನೆ, ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ.

ಪರಿಚಯ

ವಸಾಹತು ಕಾಲವು ಭಾರತೀಯ ಸಮಾಜ, ರಾಜಕೀಯ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯದ ದಿಕ್ಕು ಬದಲಿಸಿದ ಹಂತವಾಗಿದೆ. ಬ್ರಿಟಿಷರ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಬದಲಾವಣೆಗಳು ಕಂಡುಬಂದವು. ಶಿಕ್ಷಣ, ಮುದ್ರಣಕಲೆ, ನವ ಚಿಂತನೆಗಳು ಜನರಿಗೆ ತಲುಪಿದವು. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲೂ ಹೊಸ ಹಾದಿಗಳು ತೆರೆದುಕೊಂಡವು.

ವಿಶೇಷವಾಗಿ, ದಲಿತ ಸಮುದಾಯದ ನೋವು, ಶೋಷಣೆ, ಹಾಗೂ ಅವರ ಹಕ್ಕುಗಳ ಬೇಡಿಕೆ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೊಳಗಲು ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಜೊತೆಗೆ, ಅಸಮಾನತೆ, ಅನ್ಯಾಯ ಮತ್ತು ವಸಾಹತು ಶೋಷಣೆಯ ವಿರುದ್ಧದ ಬಂಡಾಯದ ಧ್ವನಿಗಳು ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾದವು. ಈ ಪ್ರಬಂಧದಲ್ಲಿ ಆ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಆಳವಾಗಿ ಪರಿಶೀಲಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ

ವಸಾಹತು ಕಾಲದ ಹಿನ್ನೆಲೆ

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ವಸಾಹತು ಯುಗವು 16ನೇ ಶತಮಾನದಿಂದಲೇ ಆರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಪೋರ್ಚುಗೀಸ್, ಡಚ್, ಫ್ರೆಂಚ್ ಹಾಗೂ ಇಂಗ್ಲೀಷರು ವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕಾಗಿ ಬಂದರೂ, ಕ್ರಮೇಣ ರಾಜಕೀಯ ಹಾಗೂ ಆರ್ಥಿಕ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ತಮ್ಮ ವಶಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರು. 1757ರ ಪ್ಲಾಸಿ ಯುದ್ಧದಿಂದ ಇಂಗ್ಲೀಷರ ಆಧಿಪತ್ಯವು ದೃಢವಾಗಿ ಬೆಳೆದಿತು. ಆಂಗ್ಲ ಈಸ್ಟ್ ಇಂಡಿಯಾ ಕಂಪನಿ ಭಾರತವನ್ನು ರಾಜಕೀಯ, ಸಾಮಾಜಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ ಹಾಗೂ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕವಾಗಿ ತಮ್ಮ ನಿಯಂತ್ರಣಕ್ಕೆ ಒಳಪಡಿಸಿತು. 1857ರ ಸಿಪಾಯಿಗಳ ಬಂಡಾಯದ ನಂತರ ಭಾರತ ನೇರವಾಗಿ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ರಾಜದ ಆಡಳಿತಕ್ಕೆ ಸೇರಿತು.

ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭಾರತವು ಶೋಷಣೆಯ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಸಾಗಿದ ಆರ್ಥಿಕ ನೀತಿಗಳಿಗೆ ಒಳಪಟ್ಟಿತು. ಕೈಗಾರಿಕಾ ಕುಸಿತ, ಕೃಷಿ ಶೋಷಣೆ ಮತ್ತು ತೆರಿಗೆ ಭಾರದಿಂದ ಜನಜೀವನ ಸಂಕಷ್ಟಕ್ಕೀಡಾಯಿತು. ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಶಿಕ್ಷಣ, ಕ್ರೈಸ್ತ ಮಿಷನರಿಗಳ ಪ್ರಭಾವ, ಸುಧಾರಣಾ ಚಳವಳಿಗಳು ಮುಂತಾದವು ಹೊಸ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ತಂದವು. ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಶಿಕ್ಷಣದ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಹೊಸ ಬುದ್ಧಿಜೀವಿ ವರ್ಗ ಬೆಳೆಯಿತು, ಇದು ರಾಷ್ಟ್ರಪ್ರೇಮ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಿಂತನೆ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸುಧಾರಣೆಯ ಬೀಜ ಬಿತ್ತಿತು. ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿಯೂ ಬದಲಾವಣೆಗಳು ಕಂಡುಬಂದವು. ಮುದ್ರಣಾಲಯಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆ, ಪತ್ರಿಕೆಗಳ ಹುಟ್ಟು, ಕನ್ನಡ ಸೇರಿದಂತೆ ಭಾರತೀಯ ಭಾಷೆಗಳ ಪುನರುಜ್ಜೀವನ ಇತ್ಯಾದಿ ಈ ವಸಾಹತು ಕಾಲದ ಪ್ರಮುಖ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಹೀಗಾಗಿ ವಸಾಹತು ಕಾಲವು ಶೋಷಣೆಯ ಯುಗವಾಗಿದ್ದರೂ, ಭಾರತದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಜಾಗೃತಿಗೆ ನೆಲೆಯಾದ ಪರ್ವವಾಗಿತ್ತು.

ದಲಿತ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಆರಂಭಿಕ ಸ್ವರಗಳು

ದಲಿತ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಸಮಾಜದ ಅಸಮಾನತೆ, ಶೋಷಣೆ ಹಾಗೂ ಅತಿಕ್ರಮಣದ ವಿರುದ್ಧದ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿತು. ಭಾರತದ ಜಾತ್ಯಾತೀತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಶತಮಾನಗಳಿಂದ ದಲಿತರನ್ನು ಅಸ್ಪೃಶ್ಯರೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿ ಶೋಷಿಸುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದು, ಅವರ ನೋವು, ಆಕ್ರೋಶ ಮತ್ತು ಬದುಕಿನ ನೈಜ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮೂಲಕ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವ ಅಗತ್ಯತೆ ತೀವ್ರವಾಗಿತ್ತು. ಈ ಹಿನ್ನಲೆಯಲ್ಲಿ 20ನೇ ಶತಮಾನದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ದಲಿತ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಸ್ವರಗಳು ಮೂಡಿಬಂದವು.

ಡಾ. ಬಿ. ಆರ್. ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಅವರ ಚಿಂತನೆಗಳು, ಬುದ್ಧ ಧರ್ಮದ ಮೌಲ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ಸಮಾನತೆಯ ತತ್ವಗಳು ದಲಿತ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಆಧಾರವಾಗಿವೆ. ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಜ್ಯೋತಿಬಾ ಫುಲೆ, ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಹಾಗೂ ನಾಮದೇವ ಧಸಾಲ್ ಮೊದಲಾದವರ ಕೃತಿಗಳು ದಲಿತ ಚಳವಳಿಗೆ ಬಲ ನೀಡಿದರೆ, ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಬಸವಣ್ಣನ ವಚನಗಳು ಮತ್ತು ಶರಣರ ಚಳವಳಿ ದಲಿತ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮೂಲ ಪ್ರೇರಣೆಗಳಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿದವು. 20ನೇ ಶತಮಾನದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಂಡಾಯದ ಸ್ವರಗಳೊಂದಿಗೆ ಕಾದಂಬರಿ, ಕವನ, ಆತ್ಮಕಥನ, ನಾಟಕಗಳ ಮೂಲಕ ದಲಿತರ ಧ್ವನಿ ಮುಖ್ಯವಾಹಿನಿಗೆ ಬಂದಿತು.

ಆರಂಭಿಕ ದಲಿತ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಕೇವಲ ಅಸಮಾಧಾನವನ್ನೇ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸದೆ, ಸಮಾನತೆ, ಸ್ವಾಭಿಮಾನ ಮತ್ತು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಹೋರಾಟಕ್ಕೂ ಕರೆ ನೀಡಿತು. "ನಾವು ಸಹ ಮಾನವರೇ" ಎಂಬ ನಿಲುವು ಇದರ ಕೇಂದ್ರಬಿಂದು. ಹೀಗಾಗಿ ದಲಿತ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಆರಂಭಿಕ ಸ್ವರಗಳು ಭಾರತೀಯ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ನ್ಯಾಯ ಮತ್ತು ಮಾನವೀಯ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಪರ ಹೋರಾಡಿದ ನೂತನ ಚಳವಳಿಯ ಬೀಜ ಬಿತ್ತಿದವು

ಬಂಡಾಯದ ಧ್ವನಿಗಳು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಬಂಡಾಯದ ಧ್ವನಿಗಳು ಸದಾ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸುತ್ತವೆ. ಸಾಮಾಜಿಕ ಅನ್ಯಾಯ, ಜಾತಿ ವೈಷಮ್ಯ, ಶೋಷಣೆ ಹಾಗೂ ಅಸಮಾನತೆಯ ವಿರುದ್ಧ ಧ್ವನಿ ಎತ್ತಿದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಂಪರೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಹಳೆಯದಾಗಿದೆ. 12ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಬಸವಣ್ಣ ಹಾಗೂ ಶರಣರ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಬಂಡಾಯದ ಮೊದಲ ದೊಡ್ಡ ಘೋಷಣೆಯಾಗಿದೆ. ಇವರು ಜಾತಿ, ಲಿಂಗ, ಧರ್ಮದ ಅಸಮಾನತೆಯನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ, ಸಮಾನತೆಯ ಸಮಾಜಕ್ಕಾಗಿ ಹೋರಾಡಿದರು.

ಅದರ ನಂತರ ಭಕ್ತಿಯುಗ, ಹರಿದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಭ್ರಷ್ಟಾಚಾರ ಹಾಗೂ ಅನ್ಯಾಯದ ವಿರುದ್ಧ ವ್ಯಂಗ್ಯಮಿಶ್ರಿತ ಬಂಡಾಯದ ಸ್ವರಗಳು ಕೇಳಿಬಂದವು. ಕಾಲಾಂತರದಲ್ಲಿ, ವಸಾಹತು ಯುಗದಲ್ಲಿ ಕುವೆಂಪು, ಬೇಂದ್ರೆ, ದ. ರಾ. ಬೇಂದ್ರೆ ಮುಂತಾದ ಕವಿಗಳು ಸಾಮಾಜಿಕ ಬದಲಾವಣೆಗೆ ಕವಿತೆಗಳ ಮೂಲಕ ಕತ್ತಿ ಹಚ್ಚಿದರು. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಕುವೆಂಪು "ವಿಶ್ವಮಾನವ"ದ ಕಲ್ಪನೆಯ ಮೂಲಕ ಮಾನವೀಯ ಸಮಾನತೆಯ ಪರ ಘೋಷಿಸಿದರು.

20ನೇ ಶತಮಾನದ ದಲಿತ ಹಾಗೂ ಬಂಡಾಯ ಸಾಹಿತ್ಯವು ನಿಜವಾದ ಶೋಷಿತ ಸಮುದಾಯದ ನೋವು, ಆಕ್ರೋಶ ಹಾಗೂ ಹಕ್ಕುಗಳ ಹೋರಾಟವನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿತು. ದೇವನೂರು ಮಹಾದೇವ, ಬಿ. ವಿ. ಕಾರಂತ, ಬೋವಿಯವರು, ಹಾಗೂ ಇತರರು ಬಂಡಾಯದ ಧ್ವನಿಯನ್ನು ನೂತನ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ತಂದರು.

ಹೀಗಾಗಿ, ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಂಡಾಯದ ಧ್ವನಿಗಳು ಕೇವಲ ಅಸಮಾಧಾನದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲ, ಬದಲಾವಣೆಯ ಹೋರಾಟಕ್ಕೆ ಬಲವಾದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಶಸ್ತ್ರವಾಗಿದ್ದು, ಸಮಾಜ ಪರಿವರ್ತನೆಗೆ ಶಕ್ತಿಯುತ ಪ್ರೇರಣೆ ನೀಡಿವೆ.

ವಸಾಹತು ಕಾಲದ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಬಂಡಾಯ

ವಸಾಹತು ಕಾಲದ ಕನ್ನಡ ನಾಟಕಗಳು ಕೇವಲ ಮನರಂಜನೆಯ ಸಾಧನಗಳಾಗಿರದೆ, ಸಮಾಜದ ಜಾಗೃತಿ ಮತ್ತು ಬಂಡಾಯದ ಧ್ವನಿಗೆ ಪ್ರಮುಖ ವೇದಿಕೆಯಾದವು. ಬ್ರಿಟಿಷರ ಆಡಳಿತದ ಆರ್ಥಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಶೋಷಣೆ ಜನರ ಜೀವನವನ್ನು ಸಂಕಷ್ಟಗೊಳಿಸಿದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ನಾಟಕಗಳು ಜನರಲ್ಲಿ ಅರಿವು ಮೂಡಿಸುವ ಸಾಧನಗಳಾಗಿವೆ.

ಆರಂಭಿಕ ಹಂತದಲ್ಲಿ, ನಾಟಕಗಳು ಪೌರಾಣಿಕ ಮತ್ತು ಪೌರಾಣಿಕ–ಸಾಮಾಜಿಕ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರೂ, ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಅಡಕವಾಗಿದ್ದ ಬಂಡಾಯದ ಅಂಶಗಳು ಗಮನಾರ್ಹ. ಪೌರಾಣಿಕ ಕಥೆಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆ, ಅಸಮಾನತೆ, ಅನ್ಯಾಯಗಳ ವಿರುದ್ಧ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ದುರ್ಯೋಧನ, ರಾವಣ ಮೊದಲಾದ ಖಳನಾಯಕರ ವಿರುದ್ಧದ ಹೋರಾಟದ ಚಿತ್ರಣವು ಜನರಿಗೆ ವಸಾಹತುಶಾಹಿಗಳ ವಿರುದ್ಧದ ಅಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸಿತು.

ನಂತರ, 19ನೇ ಶತಮಾನದ ಅಂತ್ಯ ಹಾಗೂ 20ನೇ ಶತಮಾನದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ನಾಟಕಗಳು ಸಾಮಾಜಿಕ ಜಾಗೃತಿಯತ್ತ ತಿರುಗಿದವು. ಕಿರ್ಲೋಸ್ಕರ್, ತಿಪಟೂರು ರಾಮಚಂದ್ರರಾವ್, ಬಾಲಗಂಧರ್ವರಂತಹ ನಾಟಕಕಾರರು ಸಮಾಜದ ಅಸಮಾನತೆ, ಶೋಷಣೆ ಮತ್ತು ಅಂಧನಂಬಿಕೆಗಳ ವಿರುದ್ಧ ತಮ್ಮ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಧ್ವನಿ ಎತ್ತಿದರು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಶಿಕ್ಷಣದಿಂದ ಬಂದ ಜಾಗೃತಿ, ರಾಷ್ಟ್ರಭಕ್ತಿಯ ಪ್ರೇರಣೆ ಹಾಗೂ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಬಯಕೆ ಪ್ರತಿಫಲಿಸುತ್ತಿತ್ತು.

ವಸಾಹತು ಕಾಲದ ನಾಟಕಗಳು ಜನರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬಂಡಾಯದ ಬೀಜ ಬಿತ್ತಿದ್ದು, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪಿತೂರಿಯಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸಿದವು. ಅವು ಕೇವಲ ಕಲೆಯ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳಾಗಿರದೆ, ಹೋರಾಟದ ಘೋಷಪತ್ರಗಳಂತೆ ಜನರನ್ನು ಪ್ರೇರೇಪಿಸಿದವು.

ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಂಡಾಯ ಮತ್ತು ದಲಿತ ಧ್ವನಿ

ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಬಂಡಾಯ ಮತ್ತು ದಲಿತ ಧ್ವನಿಗಳು ಸಾಮಾಜಿಕ ನ್ಯಾಯ, ಮಾನವೀಯತೆ ಮತ್ತು ಸಮಾನತೆಯ ಪರ ಘೋಷಿಸಿದ ಶಕ್ತಿಯುತ ಸ್ವರಗಳಾಗಿವೆ. 12ನೇ ಶತಮಾನದ ಶರಣರ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಜಾತಿ, ಲಿಂಗ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಅಸಮಾನತೆಯ

ವಿರುದ್ಧ ಬಂಡಾಯದ ಘೋಷಣೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಬಸವಣ್ಣ, ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ, ಅಲ್ಲಮ ಪ್ರಭು ಮುಂತಾದವರ ವಚನಗಳು ಶೋಷಿತ ವರ್ಗದ ಬದುಕಿಗೆ ಧ್ವನಿಯಾಗಿದ್ದವು.

20ನೇ ಶತಮಾನದ ವೇಳೆಗೆ ಬಂಡಾಯದ ಕಾವ್ಯ ನೂತನ ಸ್ವರೂಪ ಪಡೆದಿತು. ಕುವೆಂಪು, ಬೇಂದ್ರೆ, ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ಅಡಿಗರ "ನವ್ಯಕಾವ್ಯ" ಚಳವಳಿಗಳು ಮಾನವೀಯ ಮೌಲ್ಯ, ಸಮಾನತೆ ಮತ್ತು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಪರ ಬಂಡಾಯದ ಚಿಂತನೆಯನ್ನು ಮೂಡಿಸಿತು. ಕಾವ್ಯವು ವೈಯಕ್ತಿಕ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಮೀರಿ, ಸಾಮೂಹಿಕ ಹಕ್ಕುಗಳ ಹೋರಾಟಕ್ಕೆ ಮಾಧ್ಯಮವಾಯಿತು.

ದಲಿತ ಕಾವ್ಯವು 1970ರ ದಶಕದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ರೂಪ ತಾಳಿತು. ಶೋಷಿತ, ಅಸ್ಪೃಶ್ಯ, ಬಡ ಜನರ ನಿಜಜೀವನದ ಕಹಿ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ನೇರವಾಗಿ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸಲಾಯಿತು. ದೇವನೂರು ಮಹಾದೇವ, ಬೋವಿಯವರು, ಸಿದ್ದಲಿಂಗಯ್ಯ ಮುಂತಾದ ದಲಿತ ಕವಿಗಳು ತಮ್ಮ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ "ನಮ್ಮ ಬದುಕೇ ಸಾಹಿತ್ಯ" ಎಂಬ ನಿಲುವಿನಿಂದ ದಲಿತರ ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಸಮಾಜದ ಮುಖ್ಯವಾಹಿನಿಗೆ ತಂದರು.

ಹೀಗಾಗಿ, ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಂಡಾಯ ಮತ್ತು ದಲಿತ ಧ್ವನಿಗಳು ಕೇವಲ ಅಸಮಾಧಾನದ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿರದೆ, ಮಾನವೀಯ ಸಮಾನತೆ, ಸ್ವಾಭಿಮಾನ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ನ್ಯಾಯಕ್ಕಾಗಿ ಹೋರಾಡಿದ ಶಕ್ತಿಯುತ ಚಳವಳಿಯ ಅಸ್ತ್ರಗಳಾಗಿವೆ. ಜನಪದ

ವಸಾಹತು ಕಾಲದ ಪ್ರೋಸ್ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ದಲಿತ ಧ್ವನಿ

ವಸಾಹತು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಪ್ರೋಸ್ ಸಾಹಿತ್ಯವು ನೂತನ ಚಿಂತನೆಗಳಿಗೆ ದಾರಿ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿತು. ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಶಿಕ್ಷಣ, ಮುದ್ರಣಾಲಯಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆ ಮತ್ತು ಸಮಾಜ ಸುಧಾರಣಾ ಚಳವಳಿಗಳ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಪ್ರೋಸ್ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಸಾಮಾಜಿಕ ವಿಷಯಗಳು ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ಪಡೆದವು. ಈ ಪೈಕಿ ದಲಿತ ಧ್ವನಿ ಒಂದು ಪ್ರಮುಖ ಅಂಶವಾಗಿತ್ತು.

ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ದಲಿತ ಸಮುದಾಯದ ನೋವುಗಳನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವ ಬರಹಗಳು ಕಡಿಮೆ ಇದ್ದರೂ, ಸಮಾಜ ಸುಧಾರಕರಾದ ಮಿಷನರಿ ಬರಹಗಾರರು ಮತ್ತು ಭಾರತೀಯ ಚಿಂತಕರು ದಲಿತರ ಹಕ್ಕುಗಳ ಪರವಾಗಿ ಬರೆಯಲು ಆರಂಭಿಸಿದರು. ಕ್ರೈಸ್ತ ಮಿಷನರಿಗಳ ಕೃತಿಗಳು ಅಸ್ಪೃಶ್ಯರ ಶಿಕ್ಷಣ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಮತ್ತು ಮಾನವೀಯ ಹಕ್ಕುಗಳ ಪರವಾಗಿ ಧ್ವನಿಸಿತು. ಇದೇ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಜ್ಯೋತಿಬಾ ಫುಲೆ ಅವರ ಬರಹಗಳು ಹಾಗೂ ನಂತರ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಅವರ ಚಿಂತನೆಗಳು ದಲಿತ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪ್ರೇರಕ ಶಕ್ತಿಗಳಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿದವು.

ಕನ್ನಡ ಪ್ರೋಸ್‌ನಲ್ಲಿ 19ನೇ ಶತಮಾನದ ಅಂತ್ಯದಿಂದಲೇ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಥೆಗಳು, ಪ್ರಬಂಧಗಳು, ಜೀವನಚರಿತ್ರೆಗಳು ಅಸ್ಪೃಶ್ಯರ ಜೀವನವನ್ನು ಸ್ಪರ್ಶಿಸಲು ಆರಂಭಿಸಿತು. ಈ ಬರಹಗಳು "ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ನಾವು ಸಹ ಮಾನವರೇ" ಎಂಬ ಹಕ್ಕುಪತ್ರದಂತೆ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸಿತು. ದಲಿತರಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣ, ಸಮಾನತೆ ಮತ್ತು ಆತ್ಮಗೌರವದ ಅಗತ್ಯತೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿತು.

ಹೀಗಾಗಿ, ವಸಾಹತು ಕಾಲದ ಪ್ರೋಸ್ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ದಲಿತ ಧ್ವನಿ ಪ್ರಾರಂಭಿಕ ಹಂತದಲ್ಲೇ ಜಾಗೃತಿಯ ಬೆಳಕನ್ನು ಹೊತ್ತೊಯ್ದು, ಮುಂದಿನ ದಲಿತ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚಳವಳಿಗೆ ಬಲವಾದ ಬುನಾದಿ ಹಾಕಿತು.

ದಲಿತ ಮತ್ತು ಬಂಡಾಯ ಧ್ವನಿಗಳ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರಭಾವ

ದಲಿತ ಮತ್ತು ಬಂಡಾಯ ಧ್ವನಿಗಳು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ

ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲ, ಸಮಾಜ ಪರಿವರ್ತನೆಯ ಶಕ್ತಿಶಾಲಿ ಸಾಧನಗಳಾಗಿವೆ. ಶತಮಾನಗಳಿಂದ ಶೋಷಿತ, ಅಸ್ಪೃಶ್ಯ, ಹಿಂದುಳಿದ ಸಮುದಾಯಗಳ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಧ್ವನಿಯಾಗಿಸಿ, ಇವು ಸಮಾಜದ ಅಸಮಾನತೆಯ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಬಹಿರಂಗಪಡಿಸಿತು.

ದಲಿತ ಸಾಹಿತ್ಯವು "ನಮ್ಮ ಬದುಕೇ ಸಾಹಿತ್ಯ" ಎಂಬ ನಿಲುವಿನ ಮೂಲಕ ದಲಿತರ ನೋವು, ಹೋರಾಟ, ಕನಸುಗಳನ್ನು ಮುಖ್ಯವಾಹಿನಿ ಚರ್ಚೆಗೆ ತಂದಿತು. ಇದರಿಂದ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆ, ಜಾತಿ ಆಧಾರಿತ ಶೋಷಣೆಯ ವಿರುದ್ಧ ಜಾಗೃತಿ ಮೂಡಿತು. ಆತ್ಮಗೌರವ, ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಹಕ್ಕುಗಳ ಹೋರಾಟಕ್ಕೆ ಇದು ಬಲ ನೀಡಿತು.

ಅದೇ ರೀತಿ ಬಂಡಾಯ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಸಮಾಜದ ಅನ್ಯಾಯ, ಶೋಷಣೆ, ಅಂಧನಂಬಿಕೆಗಳ ವಿರುದ್ಧ ತೀವ್ರ ಆಕ್ರೋಶವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿತು. ಶರಣರ ವಚನಗಳಿಂದ ಆರಂಭವಾದ ಈ ಬಂಡಾಯದ ಸ್ವರ, ವಸಾಹತು ಕಾಲದ ನಾಟಕ, ಕಾವ್ಯ ಮತ್ತು ಪ್ರೋಸ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರಪ್ರೇಮ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟ ಹಾಗೂ ಸಮಾನತೆಯ ಬಯಕೆಯಾಗಿ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಕಂಡಿತು.

ಈ ಧ್ವನಿಗಳ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸುಧಾರಣಾ ಚಳವಳಿಗಳು ಬಲ ಪಡೆದವು. ಪೀಡಿತ ಸಮುದಾಯಗಳು ತಮ್ಮ ಹಕ್ಕುಗಳಿಗಾಗಿ ಸಂಘಟಿತವಾಗಿ ಹೋರಾಡಲು ಪ್ರೇರಿತವಾದವು. ಜಾತಿ ಆಧಾರಿತ ಬಿಗುಪಟ್ಟಿ ಸಡಿಲಗೊಂಡು, ಸಮಾನತೆ, ಮಾನವೀಯತೆ, ಸಾಮಾಜಿಕ ನ್ಯಾಯದ ಚಿಂತನೆಗಳು ಬಲವಾಗಿ ನೆಲೆಯೂರಿದವು.

ಹೀಗಾಗಿ, ದಲಿತ ಮತ್ತು ಬಂಡಾಯ ಧ್ವನಿಗಳು ಕನ್ನಡ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಸಮಾನತೆ, ಸ್ವಾಭಿಮಾನ ಮತ್ತು ಪ್ರಜಾಸತ್ತಾತ್ಮಕ ಮೌಲ್ಯಗಳ ವಿಸ್ತಾರಕ್ಕೆ ದೀರ್ಘಕಾಲೀನ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿವೆ.

ಸಮಾರೋಪ

ವಸಾಹತು ಯುಗದ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ದಲಿತ ಮತ್ತು ಬಂಡಾಯ ಧ್ವನಿಗಳು ನಿಜವಾದ ಪರಿವರ್ತನೆಯ ಬೀಜವನ್ನು ಬಿತ್ತಿದವು. ಅದು ಇಂದಿನ ದಲಿತ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕವಾಗಿ, ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಸಮಾನತೆ ಮತ್ತು ಹಕ್ಕು ಚಿಂತನೆಗೆ ದಾರಿತೋರಿತು. ಬಂಡಾಯದ ಸ್ವರಗಳು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಸಜೀವಗೊಳಿಸಿದವು.

ಇಂದಿನ ಪ್ರಗತಿಶೀಲ ಚಳುವಳಿ, ದಲಿತ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಫೋಕ್ ಸಂಶೋಧನೆಗಳೆಲ್ಲವೂ ವಸಾಹತು ಯುಗದ ಆ ಪ್ರಾರಂಭಿಕ ಧ್ವನಿಗಳ ಪ್ರತಿಫಲ.

Funding:

This study was not funded by any grant.

Conflict of interest:

The Authors have no conflict of interest to declare that they are relevant to the content of this article.

About the License:

© The Authors 2024. The text of this article is open access and licensed under a Creative Commons Attribution 4. 0 International License.